Hz. Peygamber ve Merhamet Eğitimi
Gönderen Kadir Hatipoglu - Kasım 23 2023 01:00:00

Hz. Peygamber ve Merhamet Eğitimi   Müslüman her işine “بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ” diye başlayan, yani Allah’ın “Rahman ve Rahim” ism-i şeriflerini her şeyin başına koyarak hayat kuran insan demek. Allah Rasulü Hazreti Muhammed (s.a.) rahmet peygamberi. İlahi mesajda, rahmet hüviyetinin sadece bu dünyayı değil, tüm evreni kapsadığı bildirilen bir rahmet önderi O. Ve O (s.a.v) hayatı boyunca, kız çocuklarını diri diri toprağa gömecek ölçüde vahşi bir toplumu almış, yüreklerini merhametle, rahmet duygusuyla yeniden yoğurmuş ve ipek yürekli insanlar topluluğu hâline getirmiş.[1] Bütün peygamberler, Allah’ın insanlara bir lûtfu ve rahmetidir. Peygamberimizin son peygamber olması, peygamberliğinin, cinler de dâhil herkesi içine alması ve herkesin bir şekilde O’nun peygamberliğinin rahmetinden istifade etmesindendir ki, O bize Kur’an’da, âlemlere rahmet olarak tanıtılmıştır: وَمَا اَرْسَلْنَاكَ اِلاَّ رَحْمَةً لِلْعَالَمِينَ “Biz seni bütün insanlar için sırf bir rahmet vesilesi olman için gönderdik.”[2] “Rahmet”, merhamete muhtaç olana iyilik etmeyi gerektiren şefkat duygusu olarak tarif edilmiştir. Yani rahmette hem şefkat, hem de iyilik etmek manaları vardır. Sevgili Peygamberimizin âlemlere rahmet olması, insanlara iyiliğin, doğruluğun, güzelliğin ve hakikatin bilgisini tebliğ etmesi, onları hidayete davet etmesi ve olgunluk kazanmalarını sağlamak için eğitip yetiştirmesi dolayısıyladır. Varlığın kendisine emanet edildiği insanın yetiştirilmesi, bütün varlıklar için bir rahmettir. Müslüman, bütün inananları ve hatta bütün varlıkları sevgiyle kucaklayan bir rahmet adamıdır. Çünkü İslam ahlakı Yaratıcıya saygı ve bütün varlıklara karşı şefkat temeline dayanır. Sevgi Peygamberi, insanları hidayete çağırırken sevgi ve merhamet tavrını her zaman ön planda tutmuştur. Onun izlediği yöntemi Kur’an şöyle açıklıyor: لَقَدْ جَاءَ كُمْ رَسُولٌ مِنْ اَنْفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ بِالْمُؤْمِنِينَ رَؤُفٌ رَحِيمٌ “Andolsun size içinizden öyle bir peygamber gelmiştir ki, sizin sıkıntıya uğramanız ona çok ağır gelir. O size

çok düşkündür. Müminlere karşı çok şefkatli ve merhametlidir.”[3] Sevgili Peygamberimiz, “Merhametli olmadıkça iman etmiş sayılmazsınız.” buyurdu. Sahabiler “Bizler merhametli insanlarız.” dediler. Bunun üzerine Resûlullah “Bu merhamet, birinizin kendi arkadaşına gösterdiği merhamet değildir. Şüphesiz (benim kastettiğim) merhamet, bütün insanlara ve her şeye karşı merhametli olmaktır.” buyurdular. [4] “Rahmet”, merhamete muhtaç olana iyilik etmeyi gerektiren şefkat duygusu olarak da tarif edilmiştir. Yani rahmette hem şefkat, hem de iyilik etmek manaları vardır. Rahmet, Allah’ın sıfatlarından olup, Kur’an’ın farklı ayetlerinde üzerinde durulmaktadır: وَلاَ تُفْسِدُوا فِى اْلاَرْضِ بَعْدَ اِصْلاَحِهَا وَادْعُوهُ خَوْفًا وَطَمَعًا اِنَّ رَحْمَةَ اللهِ قَرِيبٌ مِنَ الْمُحْسِنِينَ “Düzeltilmiş olan ülkeyi ifsat etmeyin. Hem endişe, hem de ümit ile O’na yalvarın. Muhakkak ki Allah’ın rahmeti iyi kimselere yakındır.”[5], وَرَبُّكَ الْغَفُورُ ذُو الرَّحْمَةِ “Senin mağfireti bol Rabb’in, merhametlidir.”[6], وَمَا كَانَ اللهُ لِيُضِيعَ اِيمَانَكُمْ اِنَّ اللهَ بِالنَّاسِ لَرَؤُفٌ رَحِيمٌ “Allah, imanınızı zayi edecek değildir. Çünkü Allah, insanlara karşı pek şefkatlidir, çok merhametlidir.”[7] Şefkat hissi, özellikle eğitimle ilgilenenler, anne-babalar, yönetici olanlar, genelde de tüm insanlar için bulunması gerekli olan bir vasıftır. Kalbi katı olan birisinin gerçek bir eğitimci, terbiyeci olması düşünülemez. Zira rahmet, kalbî bir kıpırdanış, rûhî bir teessür ve insanı, terbiye ettiği kimseleri hafife almaktan engelleyen bir duygudur. Hz. Muhammed (s.a.s), bütün insanlığın, hatta âlemlerin muallimi olduğuna göre, rahmet duygusunun en fazla onda bulunması gerekir. O’nun rahmeti sadece inanan insanları değil, aynı zamanda bütün insanlığı içine alan bir rahmettir. Bu rahmet, hem dînî, hem de dünyevî yöndendir. Dînî yönden rahmet olması: Hz. Peygamber

(s.a.s.), insanlar cahiliye dediğimiz karanlık bir devrede, dalâlet içerisindeyken ve aynı zamanda ehl-i kitabın da, kendi kitaplarında ihtilafa düştükleri bir dönemde gönderilmiştir. Böylece Allah onu, gerçeği aramaya ve kurtuluş ile mükâfatı kazanmaya hiçbir yolun bulunmadığı bir zamanda göndermiş, onunla insanlara, hidayete giden yolları göstermiştir. Dünyevî bakımdan rahmet olması: İnsanlık onun sayesinde pek çok zilletten, harpten, kargaşadan kurtulmuş, gerçek sulha ve huzura kavuşmuştur. Resûlullah’ın rahmeti, Müslümanları, gayr-ı Müslimleri, dostları, düşmanları, hürleri, köleleri, büyükleri, küçükleri, hatta insanların yanında hayvanları da içine alacak kadar geniş bir rahmettir. O’nun rahmeti, mü’ mine hidayet, münafığın hayatı için bir âmân, kâfire de ilâhî azabın tehiri şeklinde tecelli etmiş, münafıklar, bu rahmet sayesinde dünyada azap görmemişler, Müslümanlarla içli dışlı yaşamışlar, onların istifade ettikleri haklardan istifade etmişler ve onların bu durumları yüzlerine vurulmamıştır. [8] Daha önceki milletler, Allah’a karşı yaptıkları isyanlardan toptan helak edildikleri halde, Resûlullah geldikten sonra böyle bir durum söz konusu olmamıştır. Böylelikle kâfirler de bu rahmetten istifade etmişlerdir. Yani onun varlığı, azabın gelmesini önleyen bir özelliğe sahiptir. Nitekim Yüce Allah; وَمَا كَانَ اللهُ لِيُعَذِّبَهُمْ وَاَنْتَ فِيهِمْ وَماَ كَانَ اللهُ مُعَذِّبَهُمْ وَهُمْ يَسْتَغْفِرُونَ “Hâlbuki sen onların aralarında bulunduğun müddetçe Allah onları azaba uğratmaz; eğer onlar istiğfar ederlerse Allah bu takdirde de onlara azap etmez.”[9] Buyurmaktadır. Allah Resûlü (s.a.s.) de bununla ilgili şöyle buyurmuştur: إنِّي إنَّمَا بُعِثْتُ رَحْمَةً وََلَمْ اُبْعَثَ لَعّاناً “Ben rahmet olarak gönderildim, lanetçi olarak değil[10].” Şimdi Onun engin şefkatini, sınırsız merhametini gösteren bir kaç olaya bakalım. Mesela: - "Tufeyl İbnu Amr ed-Devsî, Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm)’a gelerek: "Devs kabilesi helak oldu. (Allah'a) asi oldu (ve İslam'a girmekten) imtina etti. Onlara bir bedduada bulunun!" dedi. Orada bulunanlar, Aleyhissalâtu vesselam'ın beddua yapacağını zannetti. Ama O: اللّهُمَّ اهْدِ دَوْساً وَأْتِ بِهِمْ " Allah'ım, Devs'e hidayet ver, onları imana

getir." [11] - Benzeri bir durum Sakif kabilesi için söz konusu olur. Yapılan savaşta Sakif okçuları Müslümanlara hayli zarar vermiştir. Sahabeler (radıyallahu anhüm), Aleyhissalâtu vesselam’a müracaat ederek: "Ey Allah'ın Resulü! Taiflilerin okları bizleri yaralayıp parçaladı. Aleyhlerine Allah'a bir bedduada bulunuverseniz! " dediler. Aleyhissalâtu vesselâm:
اللّهُمَّ
اهْدِ
ثَقِيفاً
‘’Allah’ım, Sakife hidayet ver!’’[12] - Hımar isimli birisi müzmin sarhoştur. Kendisi bu yüzden bir kaç defa cezalandırılmıştır. Yine bir ceza uygulanacağı sırada, oradakilerden birisi ona lanet okur. Hz. Peygamber (sav) hemen müdahale eder ve şöyle der:
تَلْعَنُوهُ، فَوَاللّهِ
مَا عَلِمْتُ
إَّ أنَّهُ
يُحِبُّ
اللّهَ
وَرَسُولَهُ
  " Ona lânet etmeyin. Allah'a yeminle söylüyorum, bu adam hakkında bildiğim bir şey varsa o da Allah ve Resûlü'nü (samimiyetle) sevmiş olmasıdır" buyurdu.’’
تَقُولُوا
هذَا، ولكِنْ
قُولُوا:
اللَّهُمَّ
ارْحَمْهُ،
اللَّهُمَّ
تُبْ
عَلَيْهِ Ebû Dâvud'da, Ebû Hüreyre (radıyallâhu anh)'den kaydedilen bir rivâyette: "Böyle söylemeyin, fakat şöyle deyin: "Ey Allahım, ona rahmet et, onun taksiratını affet!"[13] Buyurmuştur.   Onu öldürmek isteyenler bile onun engin merhametinden nasiplerini almışlar, onunla hayat bulmuşlardır. Mesela: Hz. Cabir (radıyallahu anh) anlatıyor: "Resulullah (aleyhissalâtu vesselâm) ile birlikte Necid istikametine gazveye çıktık. Resulullah'a öğle vakti, sık ağaçlı bir vadide yetiştik. Derken Aleyhissalâtu vesselâm bir ağacın altına indi. Kılıcını da dallardan birine astı. Askerler vadi içerisinde dağılıp ağaçların gölgelerine sığındılar. Resulullah (aleyhissalâtu vesselâm) (bizi çağırdı. Yanına gelince, anlattı):
إنَّ رَجًُ
أتَانِى
وَأنَا
نَائِمٌ،
فأخَذَ
السَّيْفَ
فَاسْتَيْقَظْتُ وَهُوَ
قَائِمٌ عَلى

رَأسِي، والسَّيْفُ في يَدِهِ صَلْتاً، "Ben uyurken yanıma bir adam geldi, kılıcımı aldı. Derken derhal uyandım. Herif tepemde dikilmişti, elinde de kınından sıyrılmış kılıç vardı. مَنْ يَمْنَعُكَ مِنِّى؟ "Seni benden kim kurtarabilir?" dedi. اللّهُ   Allah!" cevabını verdim. . Müşrik o sırada gayptan bir darbe yemiş gibi sendeler ve kılıç elinden düşer. Peygamber (asv) kılıcı eline alır "Şimdi seni kim kurtaracak?" diye sorar. Müşrik, "Hiç kimse." der. Peygamber, "Haydi, gidebilirsin, seni affettim!.." [14]Deyince bu zat Müslüman olur. Savaş meydanında bile düşmanına karşı merhamet gösteriyor. Bedir savaşında. Bedir kuyuları Müslümanların kontrolünde. Müşriklerin elindeki su stoku biter. Müşrik saflarında müthiş bir susuzluk hali mevcut. Müşrikler su içebilmek için Müslümanların kontrolündeki kuyulara yanaşmaya çabalarlar. Müslümanların ok mevziindeler. Bir anda imha edilebilirlerdi. Nitekim savaş hali başlamıştır ve savaşta böyle bir hamle kimse tarafından yadırganamaz. Sahabe, Hz. Peygamber’e sorarlar: “Ne yapalım Ey Allah’ın Resulü?” Hz. Peygamber (sav) çok net cevap verir: “Onlara müdahale etmeyiniz. Bırakınız su içsinler. Ve sonra geri gitsinler”. Hakikaten de aynen böyle olur. Mekke müşrikleri Müslümanların kontrolündeki kuyulardan su içerler ve sonra rahatça geri dönerler.[15]Hz. Peygamber (sav) emir verirse bu insanlar su içerken birer birer avlanabilirler. Bir anda yüzlerce insan avlanabilir. Ama Hz. Peygamber (sav) bunların hiçbirine müsaade etmez. O (sav) kendisine yakışanı yapar. Bırakınız suyu içsinler ve geri dönsünler. Sonra kılıçlarını çekip bize saldıracaklar belki ama bu bile bize onların su içerken öldürülme hakkını vermez. İşte rahmet Peygamberinden (sav) başka bir merhamet manzarası. Savaş sonrasıdır. Esirler iple bağlanmışlardır. Hz. Peygamber (sav) bazı sahabenin ısrarına rağmen esirlerin öldürülmelerini yasaklar. Gece geç saatlerde Hz. Peygamber (sav) çadırına çekilir. Ama gözüne uyku girmez. Hz. Ebu Bekir (ra) sorar: “Ey Allah’ın Resulü! Neden uyuyamıyorsunuz? Sıkıntınızın sebebi nedir?” Hz. Peygamber (sav) cevap verir: “Esirler arasında bulunan Hz. Abbas -ki amcası o gün için henüz müşrikler safında bulunuyordu- amcamın iniltisi beni uyutmuyor.” Hz. Ebu Bekir (ra) hemen fırlar ve Hz. Abbas’ın (ra) bağlarını çözer. Hz. Peygamber (sav) Abbas’ın (ra) iniltisinin kesildiğini görünce sorar: “Abbas’ın (ra) iniltisi neden kesildi?” Hz. Ebu Bekir (ra) “Onun iplerini çözdük” der. Hz. Peygamber (sav) bu sefer şöyle buyurur: “Ya diğer esirler? Onlar ne olacak? Onların da bağlarını çözün. Yoksa ben uyuyamam.” Diğer esirlerin de bağları çözülür. Bunun üzerine Peygamberimiz (sav) uyku için uzanır. Gönüllerimiz yağmura muhtaç toprak gibi semaya bakıyor. Toprak nasıl ki inecek tek damlaya hasretse bizim gönüllerimiz de sevgi sözcüklerini mırıldanacak asil dudaklara muhtaç. Hz. Muhammed (sav) şefkatiyle düşmanına ve hem de en muhtaç olduğu dönemde el uzatacak bir zarafet bekliyoruz. İnsanlık bilimde, teknikte ilerilere doğru muhteşem hamleler yapsa da ahlakta, zarafette, acıma hissinde, affedicilikte, diyalogda, sevgide

sınıfta kalmaktadır. Bazen ilk çağlardaki ilkellikten daha ilkel tavırlara muhatap oluyoruz. Etrafınıza bakınız lütfen. Zarif, güzel ve görkemli kıyafetler içinde yüreksiz-suratsız insanlar görmüyor musunuz?[16] Onun "Rahmet peygamberi" oluşundan hayvanlar bile pay almışlardır. ثُمَّ مَضَى حَتَّى إذَا كانَ بِا“ثَايَةِ بَيْنَ الرُّوَيثَةِ وَالْعَرْجِ إذَا ظَبىٌ حَاقِفٌ في ظِلٍّ وَفِيهِ سَهْمٌ فَزَعَمَ أنَّ النَّبىَّ # أمَرَ رَجًُ أنْ يَقفَ عِنْدَهُ َ يُرِيبُهُ أحَدٌ مِنَ النَّاسِ حَتَّى يُجَاوِزَهُ - Hz. Muhammed (asv) ve bazı arkadaşları bir sefer esnasında İsâye nâm yere geldi. Burası Ruveyse ile Arc arasında bir yer idi. Sıcak bir gölgede kıvrılıp uyumakta olan bir ceylan vardı. -Râvi der ki- "Resûlullah (aleyhissalâtu vesselâm) bir şahsa, herkes geçinceye kadar orada bekleyip kimseye hayvanı rahatsız ettirmemesini emretti.[17] Evet, Muhterem Müminler Onun bize öğrettiği merhamet içimizde bir yerlerde sönmeye yüz tutmuş insanlık kandilini yeniden tutuşturan ve bizi en temel halinde insanlığımıza geri çağıran bir duygu, düşünce, tutum ve davranışlar manzumesidir. İnsanın iç güzelliğini yansıtan ve merhamet duygusunun en somut tezahürlerinden olan hasbilik, isar ve diğerkâmlık gibi toplum dayanışmasının temel dinamiklerinin adlarının bile unutulduğu, bunların yerini, daha çok kazanmanın, daha çok tüketmenin, bencilliğin ve öğretilmiş bir şiddetin aldığı sosyal yapılar, insanları mutsuzluğa mahkûm etmektedir. Hâlbuki toplumsal yapı, ilke ve normların ruh ve maneviyattan uzak şekilde alelusul uygulandığı ve ahlaki değerlerin ancak müeyyidelere bağlı olarak sergilendiği bir vitrin değildir. Aksine, sevgi ve muhabbet hislerinin, merhamet ve hürmet tezahürleriyle insani ilişkilere yansıdığı bir yerdir. O bize öğretmiştir ki, hiçbir insan yaşadığı topluma kayıtsız kalamaz, inanan insan için ise yanı başında acı çeken bir insana, gözyaşı döken bir ihtiyaç sahibine, geleceğe dönük ümitlerini daha hayatının baharında kaybetmek üzere olan bir yetime sırt dönmek, Allah’ın rızasına, Rabbin vaat ettiği sonsuz güzellikteki cennet nimetlerine ve insanın yeryüzüne gönderiliş misyonuna yüz çevirmektir. Kur’an kendine has üslubu ile كَتَبَ

رَبُّكُمْ
عَلَى
نَفْسِهِ
الرَّحْمَةَ
“Rabbimiz kendi üzerine merhameti yazdı” diyerek[18] insanların aynı şekilde birbirlerine ve çevrelerinde bulunan tüm varlıklara acıma hissiyle yaklaşmalarını istemiştir. Sevgili Peygamberimizin tebliğinde yer alan merhamet vurgusu yeniden okunmayı, üzerinde düşünülmeyi ve şiddetin açtığı yaralara merhem olarak sunulmayı beklemektedir. “Merhametlilerin en merhametlisi” tarafından insanlığın son ümidi olarak gönderilen Hz. Peygamber, birbirlerini sevme, birbirlerine merhamet ve şefkat göstererek bütünleşme konusunda “bir vücudun organlarından farksız olan” bir toplum oluşturmakla görevlendirilmiştir. Dolayısıyla barbarlığın yaşam tarzı haline geldiği Câhiliye toplumunu şefkat, insaf ve adalet ile tanıştıran Rahmet Elçisi’nin izlediği yöntemler, belirlediği ilkeler, benimsediği tavırlar, aldığı kararlar kısacası merhameti öğretirken harcadığı çabalar modern zamanların insanı ile bir kez daha buluşturulmalıdır.[19]

  [1] Ahmet TAŞGETİREN'İN Merhamet Eğitimi konulu yazısından [2] Enbiyâ, 21/107 [3] Tevbe,128 [4] Heysemî, VIII, 187 [5] A’râf, 7/56 [6] Kehf, 18/58 [7] Bakara, 2/143 [8] M.Sönmezoğlu [9] Enfâl, 8/33 [10] Müslim, Birr, 87 [11] İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 13/104. [12] İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 13/105. [13] İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları:6/288. [14]İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları: 15/460. [15] İbn Sâd, Tabakat, III, 600 [16]Merhamet peygamberinden rahmet manzaraları Nihat HATİPOĞLU [17] İbrahim Canan, Kutub-i Sitte Tercüme ve Şerhi, Akçağ Yayınları:5/364. [18] En’am, 6/54 [19] Hz. Peygamber'i En İyi Anlatan Kavram Rahmettir Mehmet Görmez:

islam ve Hayat,Güncel Vaaz ve Hutbeler